„Bătrânul cel bun din Strada Speranței” de Ileana Vulpescu

Avea 78 de ani dar se ținea bine. Singur își făcea piața, își deretica și-și scutura prin casă, avea grijă de florile din fața ferestrei, de cele două găinușe din coteț, care, din cînd în cînd, îi făceau cîte un ou, și de Tucidide, motanul, care, raportat la durata vieții pisicești, era aproape la fel de bătrîn ca și stăpînul. Tucidide fusese botezat așa fiindcă răposata coana Tincuța, soția domnului Manoilă, găsea că mîțul lor seamănă grozav cu colegul soțului ei, grecul ăla parșiv și muieratic, Tucidide Papaianis. Dar complicatul nume istoric devenise pentru lumea din curte și pentru vecini Tuci sau Tucică ; la fel îi spuneau și stăpînii, folosindu-i numele întreg numai în mustrări și-n avertismente.

Coana Tincuța se mutase în lumea celor drepți cu 6 ani mai înainte. Părinții tînărului, pe atunci, domn Manoilă, ar fi vrut ca băiatul lor să ia o fată ceva mai înstărită, dar Gliguță apucase și-și dăduse cuvîntul. Că Tincuța nu fusese-nstărită nu-l supărase cel mai mult pe domnul Manoilă ; avea însă o gură cu care-l făcuse toată viața să-și caute colțul cel mai ascuns din casă unde glasul ei să nu-l ajungă, sau ocupații care să-l îndepărteze din atenția „publică". Firea coanei Tincuța era aplecată mai cu seamă spre ploaie și ninsoare iar răspunsurile ei, cu mici variații, la orice întrebare sau observație, oricît de binevoitoare, erau : „ce te-amesteci!“, „nu e treaba ta“. „știu eu ce fac, nu mă-nvăța tu" ; din vreme în vreme, cînd în ea se adunau prea mulți nori și trebuia să-i descarce, găsea un motiv bine întemeiat să se certe în lege, ca după aceea, 3-4 zile să poată sta cu spatele la toată lumea, și apoi să aibă prilejul unei lungi convalescențe a împăcării. Și astăzi cînd se gîndea la ea, fie-i țărîna ușoară, domnul Manoilă dădea har Sfîntului că o strînsese la el deodată, fără boală și fără zăcere, dintr-un infarct, fiindcă-și închipuia ce calvar ar fi fost o viață cu Tincuța bolnavă, cînd, Dumnezeu să mă ierte, nici cu ea sănătoasă nu fusese cine știe ce fericire.

Fata lor, singurul lor copil, era și ea acum aproape de 50 de ani, doctoriță cunoscută, cu doi vlăjgani de băieți, cît ușa. Lilica, fata lor, moștenise totul, bucățică ruptă de la Tincuța, la fel de înaltă, de frumoasă și de sprintenă, mergînd ca o mașină cu o singură viteză, a treia, fără frînă și fără pedală, la fel de certăreață și de pornită spre dominație și spre persecuție. Bărbatu-său, ginerele domnului Manoilă, își căuta și el cel mai ascuns ungher din casă pentru a scăpa de urgia Lilicăi. Băieții - la fel de răi de gură ca mama și ca bunica lor. Așa se moștenește totdeauna ce e mai bun într-o familie, își spunea din cînd în cînd domnul Manoilă zîmbind.

Domnul Manoilă se ducea rar pe la ei cu toate că era permanent invitatul lor la masă. „Tată, casa mea ți-e deschisă totdeauna". Dar el prefera să se ducă numai din cînd în cînd, la mesele cu neamurile, puținele care mai trăiau. Cu ele găsea și el ce să vorbească fiindcă-și aduceau aminte cu toții de întîmplări de-acum 50-60 de ani și de cei care se stinseseră de mult. Atunci se simțea și el în largul lui. Cu nepoții, cu fata și cu ginerele avea totdeauna impresia că, deși îl iubeau poate, îl situaseră undeva la marginea vieții; el nu mai făcea parte din viața lor, cum se-ntîmplă cu unele haine pe care le mai ții în dulap știind foarte bine că n-ai să le mai folosești niciodată. Simțea că-i stînjenește. Îi vedea că după masă se străduiau toți să fie amabili cu el, s-aducă vorba de lucruri de demult ca să-i facă plăcere și ca să-i dea prilejul să povestească ; în sfîrșit aveau o atitudine binevoitoare, politicoasă, duioasă poate, dar nu degajarea, ușoara nepăsare firească pe care o au oamenii într-o familie, adică ai mîncat și te duci la treburile tale fără să-ți pese ce fac ceilalți și fără să cauți neapărat să lași o impresie plăcută. El era pentru ei un musafir și de aceea musafirii cu cît sînt mai rari...

Se simțea mult mai bine cu vecinii din curte care îi băteau la ușă să-l întrebe dacă n-a trecut factorul, dacă nu le-a lăsat vînzătorul de ziare gazeta, dacă n-a trecut cineva din provincie să lase un pachet, sau chiar numai să-l întrebe de sănătate ori să-i aducă două clătite calde „răsturnate acum din tigaie".

În ultima vreme Tucidide și găinile parcă nu-i mai ajungeau și nici ziarul pe care-l citea foaie cu foaie, nici radioul. Viața lui, deși așa fusese totdeauna, acum era ca o haină care-l jena la subțiori.

„Manoilă, frate, ești bătrîn și ai să mori mîine poimîine și n-ai făcut și tu pe lumea asta ceva, așa mai de seamă. E drept că datoria ți-ai împlinit-o, ai înregistrat toată viața frumos, timp de 43 de ani, la registratura Tribunalului Capitalei, ai făcut fata doctoriță, și cu cîtă greutate, ai înmormîntat-o cu cinste pe nevastă-ta și n-ai vrut să primești ajutor de la fată, te chibzuiești și trăiești curat, îngrijit, din pensia ta. Ei, dar parcă nu e de-ajuns. Fă ceva pentru care să te pomenească lumea, nu lumea largă, dar cîțiva oameni, cît mai mulți dacă se poate. Da, dar ce? Stai aici în casă ca un viezure, citești ziarul, asculți la radio și te-a mai apucat și damblaua asta cu timbrele, acum la bătrînețe ; stai într-una cu penseta în mînă și cu lupa la ochi, de te doare și capul. Fă ceva folositor, fă un bine, un bine cuiva".

Așa a ajuns el să-i ducă dimineața la grădiniță pe cei trei copii din curte, vara să ude florile din toate glastrele, să strîngă rufele de pe sîrmă și să le așeze vălătuci în coșul de nuiele, „dar ai grijă, domnu' Manoilă, să nu fie prea uscate că pe urmă nu se calcă bine", iarna să facă focul la toate cele opt familii de colocatari - numai doamnei Iorgulescu nu i-l făcea fiindcă navea încredere să-i lase cheia - să cumpere 15-16 sticle de lapte pe zi. „Să știi, dom' Manoilă, că astăzi s-a brînzit laptele, altă dată scutură sticla cînd îl cumperi, că nu-mi convine s-azvîrl 2,50 lei degeaba". Avea dreptate, oamenii muncesc pe bani, are să scuture sticlele de-acum înainte.

El făcea programările de lemne pentru toată curtea, chiar și pentru doamna Iorgulescu, venea cu camioanele cu lemne, supraveghea oamenii pînă le așezau în pivniță, se ducea în Obor, cumpăra varză, morcovi, pătrunjel pentru iarnă. „Domnu' Manoilă, lemnele de anul ăsta sînt o batjocură nu sînt lemne, eu nu știu cum de-ai putut să le iei". „Să vedeți, doamna Vasilescu, spusese el, neștiind cum să se mai scuze, eu n-am nici o vină, știți camionul vine gata încărcat cu cantitatea respectivă și degeaba am protestat. Dar dacă vi se par mai bune ale mele vi le dau". Domnul Vasilescu își trăsese nevasta de mînă în casă. „Vă mulțumim din suflet, domnule Manoilă, sînt foarte bune, dar știți dumneavoastră cum sînt femeile". Din camera lui, prin fereastra deschisă, fără să vrea, Manoilă auzise dialogul din bucătăria familiei Vasilescu. „Eu nu știu cum nu ți-a fost rușine să-i spui omului ce i-ai spus. După ce că e atît de cumsecade și te scutește de alergătură și de cozi și că o face fără nici un interes".

„Și mai dă-l încolo de nebun bătrîn, o face că n-are nici o treabă și că-i place să umble pe drumuri, ce eu îl pun să facă pe Samariteanca milostivă ; tu nu-ți dai seama că asta e o

țicneală ? Unde ai mai văzut tu om teafăr la minte să facă ce face el ? Și lemnele dacă vrei să știi sînt o porcărie ; să-i fie de cap".

„Să-ți fie rușine".

Domnul Manoilă simțise o undă de amărăciune, dar vorbele lui Vasilescu o-mprăștiaseră ; dacă un singur om pricepe fapta și gîndul cel bun, nu e-n zadar.

Într-o zi cioc-cioc la ușă- un ciocănit necunoscut, grăbit și nervos - se trezise cu o cuconiță tînără, cu părul blond ca mătasea porumbului și cu niște ochi codați din creion:

— Domnule, dumneavoastră sînteți domnul acela care face fapte bune?

— Eu, duduie, fac ce pot. Nu știu, poate eu oi fi. Inima domnului Manoilă se umpluse de o moliciune plăcută.

— Eu locuiesc la 20 de case de-aici, la numărul 48. Mama mea a murit acum o lună și nu are cine să-mi facă focul. Dacă ați vrea dumneavoastră, eu v-aș fi recunoscătoare, adică n-ar fi pe degeaba.

— Eu, duduie, nu primesc nimic pentru micile ajutoare pe care le dau pe-aici prin curte, pe la prieteni, așa că vă fac și dumneavoastră focul ca și lor. Știți, o faptă bună, cum ați spus dumneavoastră, nu se plătește cu nimic, altfel nu mai e o faptă bună.

Toamna, primăvara și vara, cînd nu se făcea focul, domnul Manoilă avea parcă ceva mai multă vreme și ca să nu și-o irosească în zadar mergea în cîte o stație de tramvai mai aglomerată, ajuta oamenilor bătrîni să urce în vagon, ajuta celor prea încărcați, le ridica sacoșele sau copiii. Pe urmă se plimba pe străzi și dacă vedea copii alergînd, neatenți, cu

șireturile desfăcute, gata să dea cu capul într-un zid sau într-un copac îi oprea și, cu blîndețe, le explica de ce nu e bine să facă așa, care sînt pericolele, ce li se putea întîmpla, dar foarte repede, cu cîteva vorbe, ca să nu-i plictisească. Mulți erau atît de nedumeriți că rămîneau cu gura căscată. Pe urmă se dumereau și-ncepeau să rîdă în gura mare, fugind mai departe și făcînd semne cu degetele spre cap, cu gestul expresiv care vrea să zică „tra-la-la“ sau „nebun".

O fetiță pe care o oprise o dată fiindcă-și tîra ghiozdanul prin zăpadă, îl ascultase nițel apoi se scotocise prin buzunare și-i întinsese 25 de bani.

De data aceea fusese el uimit, încît nici n-avusese timp să refuze.

O singură dată, un singur băiețel, de vreo 9 ani, îi spusese mulțumesc, pentru că-l pusese să-și înnoade șireturile, și chiar intrase cu el în vorbă.

— Dumneavoastră sînteți pensionar, domnule ?

— Da, de 18 ani sînt pensionar.

— Dumnevoastră aveți timp ; lumea care e la serviciu are foarte puțin timp, așa e și cu părinții mei și cu toată lumea. Vă mulțumesc încă o dată.

Seara, cînd cădea zdrobit de alergătură, își spunea uneori : „Ai făcut treabă bună astăzi, acum culcă-te, bătrînule bun din strada Speranței".

Astăzi de dimineață era grozav de frig. Domnul Manoilă se-ntorcea de la grădiniță unde-i lăsase, pînă la 12, pe cei trei copii din curte. Se oprise și el în fața unei vitrine mari să se uite la aparatele de radio și la televizoare. Cînd dădu să plece, ochii îi căzură pe picioarele unei fete de 15-16 ani, încălțată în niște pantofi cu o talpă cît foaia de ceapă, și cu șosete. „Ce inconștiență la copiii ăștia, așa face omul reumatism și nu mai scapă toată viața".

— Duduie, duduie, se adresă el fetei.

Fata nu răspunse.

— Duduie, duduie, cu mata vorbesc.

Domnul Manoilă puse două degete pe mîna fetei. Fata se-ntoarse înțepată:

— Ce vrei, domnule, nu ți-e rușine, la vîrsta dumitale?

— De ce să-mi fie rușine, duduie?

În timpul ăsta, de la o altă vitrină se apropiase un domn cam de 45 de ani, adus de vocea ridicată a domnișoarei cu șosete.

— Ce s-a-ntîmplat, domnișoară? intervenise domnul, cu solicitudine.

— Uite dumnealui, fără pic de rușine...

— De ce n-aștepți să vezi ce vreau să-ți spun?

— Vă știu eu pe toți ce vreți să spuneți.

În timpul acestor explicații apăruse și un milițian adus de domnul de 45 de ani.

Și așa a ajuns pentru prima oară în viața lui domnul Manoilă la poliție, miliție cum îi zice acum. Pentru huliganism.

De fapt, fata cu șosete nu voia să meargă la miliție, și nici milițianul, dar a trebuit să cedeze cu toții insistențelor vehemente ale bărbatului de 45 de ani.

După vreo jumătate de oră le venise rîndul la comandantul miliției.

Îi ascultase pe toți. Din cînd în cînd, în ochii ofițerului trecea o umbră de zîmbet.

— Tovarășe Manoilă, ce voiați dumneavoastră să-i spuneți de fapt?

— Să nu umble pe vremea asta cu șosete că face reumatism și nu mai scapă de el toată viața.

— Povești, tovarășe comandant, intervenise bărbatul de 45 de ani.

— Vă rog, fără comentarii, spusese comandantul.

— Și ce vă privește pe dumneavoastră dacă face reumatism ?

— Eu, domnule comandant, cred că omul e bine sa facă bine, de asta.

Comandantul îl măsurase de sus și pînă jos. Domnul Manoilă zărise în ochii lui o întristare și o milă fără cuvinte, ca pentru un bolnav incurabil.

— Dar nu oricui; nu trebuie să facă bine cu de-a sila. Altfel n-ați fi ajuns la noi. Dumnevoastră naveți copii?

— O fată.

— De ce nu-i faceți ei servicii, de ce nu căutați să-i fiți ei de folos?

— N-are nevoie.

— V-a spus ea?

— Am simțit eu.

În ochii ofițerului trecu iar întristarea pe care o simți față de bolile incurabile.

Le-a dat drumul acasă.

În ușă fata îi spusese: „îmi pare rău“.

Pentru prima oară în viață, domnul Manoilă nu răspunsese unei vorbe bune.

Fata o luă singură înainte. Bărbatul de 45 de ani, trecu grăbit și-o ajunse din urmă. Domnul Manoilă îi auzea vocea agresivă și decisă: „Ce-ar fi să mergem împreună să bem ceva, cred c-ai înghețat". N-auzise ce răspunsese fata cu șosete și nici nu-l interesa. Nu-l mai interesa nimic.

Își aminti ochii ofițerului de miliție.

Peste toate faptele lui bune se-mprăștiase o pată urîtă, vînătă, un fel de carie imensă.

Ai trăit prea mult, bătrîne nebun din strada Speranței, prea mult.

Pentru prima oară domnul Manoilă simți nevoia somnului bun și lung din care nu te mai trezești niciodată.